

BERLINMERLIN (I)

(fragment)

Berlin e un oraș mare. Văd. Simt asta. „Aici nimic nu e așa cum pare”. Aici îs Nimeni. Ce bine! Ochii și urechile așteptînd semnele acelei „paranoia poetică” despre care vorbea cîndva un pictor suprarealist. Totul pornește de la detalii. „Cînd văd nas omenesc, totdeauna-mi vine să ‘ntreb ce caută nasul iesta ‘n lume?” Asta-i din Eminescu, care a stat la Berlin pe Albrechtstrasse nr. 6, strada poartă același nume și azi, ba chiar s-a păstrat și clădirea de la numărul 6. A scris o poezioară care sună-așa:

„Și mă urc în tren cu grabă
Cu o foame de balaur,
Între dinți o pipă lungă,
Subsuori pe Schopenhauer.”

Naiba știe ce-o fi făcut el doi ani aici. „Intră în contact cu marea literatură a lumii”, zic dicționarele. Dar el „intră în contact cu marea literatură a lumii” de-acasă!

Și-apoi va locui undeva pe Oranienstrasse nr. 6. „Locuiam într-un sat aproape de orașul universitar”. Sătucul cel liniștit era actualul cartier Charlottenburg, în care aveam să stau și eu o săptămînă. Am căutat strada, dar una cu numele ăsta e doar în Kreuzberg acum, o zonă deloc liniștită.

Urc în S-Bahn cu grabă. Am „la subsoară” (în geantă) două cărți, un roman de Nabokov și un volum cu poezii de T.S. Eliot. Intru în contact cu scriitorii germani, cei tineri. Ei sînt foarte harnici. Ocupați cu scrisul și mulțimea de lecturi publice. Văd și marea literatură germană pe-o scenă. Se numește, acum, Günter Grass. Un om normal, îmbrăcat ca de stradă, fără ștaif. Marea literatură e, adesea, cîte-un om obișnuit.

Am citit cîndva Schopenhauer. Îl voi fi recitat: „Îndată ce încerci să exprimi un gînd în cuvinte, el încetează de a mai fi adevărat”. Sala trilingvă în care voi fi tras de mine, încercînd să exprim nu doar clar, ci onest, ceva, revine în fața mea.

Nu știu în cît sîntem azi. O să mă opresc la un chioșc de ziare. Habar n-am cît e ceasul. Nici nu-i nevoie. Nu știu mare lucru despre Berlin. N-am citit ghidul pe care mi l-a dăruit David înainte să plec spre orașul lui. El va scrie chiar o carte despre Berlin, dar mai e pînă atunci. Mai sînt doi ani. Am în față, după patru ani, cartea lui. Știu atît de puțină germană încît mi se pare pur și simplu misterioasă. Contribuie la asta și fotografiile, alb-negru.

Despre Berlin, ceva de la Gombrowicz. Despre primele zile, mai precis, cînd ajunge aici și cînd totul i se pare pustiu. „Abia peste o săptămînă am băgat de seamă că sînt mulți oameni la Berlin”, zice el. O cunoaște pe domnișoara Ingeborg Bachmann din Austria, invitată și ea de Fundația Ford. Și-apoi începe să simtă mirosul ăla de frunze veștede care e mirosul morții. Mirosul parcului Tiergarten. Frunze umede, macerate, ierburi vechi. Nu mă voi duce în Tiergarten niciodată. Acolo a început să moară Witold Gombrowicz.

Nu vreau să-mi arate nimeni nimic la Berlin. Nu mă interesează „comorile” Berlinului! Nu-i caut pe cunoscuți, nu folosesc numerele de telefon luate de-acasă, nici pe cele primite zilele trecute de la diverși binevoitori. Rătăcesc pe-aici, mă rătăcesc uneori la propriu. Nici o problemă, iau S-Bahn-ul și mă dezrătăcesc. Doar cînd mă duc la Olympiastadion și se lasă noaptea chiar nu-i bine, că nu știu unde e metroul și n-am pe cine întreba, nu e țipenie de om. Doar Vîntul prin întuneric. E ca atunci, în Spania, cînd m-am trezit dincolo de Madrid, că mă gîndeam la ale mele, multe, pînă ce-am văzut că aproape s-a golit autobuzul. Am coborît, am luat-o înapoi, spre luminile din depărtare, în semicerc de sclipiri. Umblam așa pe marginea șoselei, din cînd în cînd, farurile luminoase și vîjîitul unei mașini. Țineam în mîna o pungă în care aveam un album primit cadou de la niște studenți pe care-i cunoscusem cu doar o zi înainte, cu care mă împrietenisem, fusesem împreună la Toledo și apoi la dans pînă tîrziu (cumpăraseră cartea pentru mine la Toledo). Era un album mare, greu cu copii-Isus, un fel de îngerași îmbrăcați în rochițe de măicuțele spaniole de la diverse mînăstiri. Mame-călugărițe. Și cum mergeam eu așa pe drum, în loc de frică (totuși, singură în pustiu, pe cîmp, în întunericul tăiat, din cînd în cînd, doar de raza rapidă a farurilor vreunei mașini) s-a lăsat un fel de liniște... absurdă, impersonală. Se vedeau stelele deasupra, așa cum nu se văd în oraș, în spate o lună albastră, palidă. Orizont sclipind de luminițe, un semicerc larg de licurici. Dar impersonalismul s-a risipit cînd am întîlnit, în plină pustietate, un portar care păzea niște depozite, întîi m-am bucurat să-l văd, apoi m-am speriat, apoi l-am întrebat, arătînd în față, dacă luminițele alea sînt Madridul, era o situație, în miez de noapte să te întrebe cineva, o femeie cu o pungă în mîna, unde e Madridul. A fost cumsecade, mi-a explicat ceva în spaniolă, am înțeles,

țin șoseaua tot înainte, apoi, la intersecție, dreapta, spre adevăratul drum, autostradă. Am mers și-am mers și-am mers, și-am ajuns, când pierdusem orice speranță că aș putea ajunge unde trebuie, fix în fața casei unde locuiam de ieri, fără să cunosc orașul și fără măcar să-mi amintesc strada pe care stăteam (dar și dacă mi-aș fi amintit, pe cine să fi întreat?). M-au condus îngerășii...

Dar acum, în noapte, lângă Olympiastadion am doar cărticica cu coperti negre pe care scrie *The Real Life of Sebastian Knight*. Și nu sînt stele deasupra, nici lună nu e. Însă știu unde e casa. Nu știu însă cum să dau de metrou. O insectă uriașă îmi taie calea. O *mantis religiosa* pe un tro-tuar berlinez? Hai că știu unde e metroul, mi-am amintit!

Gertrude Stein zicea că „identitatea” este ceea ce te leagă social de semenii (și nesemenii?), pe cînd „entitatea” este ceea ce rămîne cînd ești „singur într-o cameră”. Merg pe străzi cu „entitatea” după mine, fără identitate (nu mai există nici un *where are you from?*). Nu suport, aici, să stau într-o cameră străină. *On the road*, entitate, *on the road*! Chiar dacă nu vei găsi nimic. Altfel vine melancolia est-europeană și te mîncă. De viu! Nu nostalgia est-europeană, ci nostalgia ta veche, aia din copilărie, nostalgia străinului...

Dacă bunica ar fi fost aici, ar fi zis: „Plimbare... Du-te la plimbare!”. Asta-i o replică din filmul lui Wim Wenders, *Himmel über Berlin*, pe care-l voi vedea peste doi ani. Mie

Și mîine? Iar o luăm razna pe drumuri.

Peste ani, cînd o să scriu despre bizarul Constantin Fîntineru, un băiat care avea să termine singura lui carte, *Interior*, despre *subrealitate*, la 24 de ani, ca apoi să se retragă definitiv din literatură, despre mine scriam, de fapt, despre o experiență pe care o cunoscusem deplin pe propria-mi piele: *experiența vagabondajului, a rătăcirii, ca și somnambulice, a deambulărilor ca mod de viață, sentimentul unei libertăți intense. Folosește de mai multe ori pentru asta cuvîntul „razna”. Merge razna, o ia razna, e altfel decît ceilalți, un copil al vîntului. Al vîntului... Paraclet*. Despre descoperirea subrealității e vorba aici, la Berlin – subrealitate, așa cum, la Paris, descoperi suprealitatea! Subrealitatea, suprealitatea, totuna.

nu-mi place ideea de plimbare. În copilărie mă trimiteau afară din casă, la soare, la plimbare, ca să nu mă mai bag iar în lada de la studio și să zac acolo, eventual cu o carte în mîină. Nu știu de ce li se părea... anormal. În vacanță, la bunici, ieșeam din casă și mă băgam în magazie, în coșciugul bunicii, îl cumpărasem cu vreo 20 de ani înainte să se prăpădească. Stăteam acolo așa, degeaba. Întinsă. Cu un burduf de puf de gîscă sub cap (erau mai multe prin magazine, se aduna puful pentru viitoare perne). Nimic funebru, coșciugul era o cutie, ca lada de studio, doar că în ladă nu știu de ce mă simțeam eu în siguranță acolo. Ca într-o bărcuță. Pluteam pe o rază groasă de soare care venea de sus, de la fereastra largă, ca pe o apă de aur. Călătoream în felul meu.

Acasă, când merg, obosesc. Nu există plimbare. *Șpațir*, cum ziceau oamenii din orașelul meu pe jumătate plin de sași, când eram copil. *Șpațir*, adică o plimbare liniștită, cu familia, duminica. Niciodată nu mi-a plăcut chestia asta, *șpațir*... Când eram copil, nu cunoșteam decât alergatul. Apoi, nu știu cum s-a întâmplat, poate pe la 13 ani, alergatul a fost înlocuit de stat. Stat pe scaun ore în șir, desenatul pînă simțeam gustul guașelor în gură. Rezolvatul problemelor la matematică, un soi de exercițiu... spiritual, epuizant, euforizant. Ce bucurie cînd rezultatul corespondea cu ăla de la sfîrșitul culegerii cu probleme! Statul în pături cu cartea în brațe, pînă ce amorțea corpul și se făcea întuneric în cameră. Dar aici, la Berlin, nu pot sta, nici citi, nici scrie, nici desena. Altfel, sigur, totul e matematică. Și geometrie. Nu-mi mai plac. În cameră mă simt ca insecta-n chihlimbar, ca în coșciug, dar nu cel de la bunica, de unde puteam decola imaginar și care se transforma în barca cu direcția... oriunde. Mi-e greață de cît de-urît mi-e aici, la Berlin, în casă. Ies și merg încotro văd cu ochii! Pentru că și mersul e un fel de vorbit, cînd nu-i cu cine vorbi. Se leagă lucrurile unul de celălalt, fac propoziții. Propoziții scurte. De zile întregi doar tăcere. Mai am pînă să vorbesc cu lichidul din pahare ca Biberkopf al lui Fassbinder. În pahar, doar apă.

Merg și ochii înghit, înfometăți. Sînt doar privire. Privire-vorbire.

La început, văd Berlinul ca pe-o Structură. Apoi urmează Textura. Culori și vibrații și intensități. Fără hartă. În ultima săptămînă, la Max Libermannhaus, unde urma să citesc ce-am scris despre Berlin, pe un perete am văzut un tablou, un fel de hartă a Berlinului făcută de un indian (mi s-a spus), un desen infantil cu locurile importante pentru indian, nimic din Berlinul hărților. Maa' ce mi-a plăcut! Berlinul mă interesează ca loc al meu, unul din lumea cea mare. Un loc unde ei stau și eu trec. Așa cum Bucureștiul e un loc în care eu stau și ei trec. Orașele sînt toate la fel, fie că stau, fie că trec (eu, ceilalți). Ele sînt parte a imaginarului meu. De aceea mi se întâmplă adesea să le visez intricate. Bucăți de Paris, Madrid, București, Brașov, Timișoara, Codlea, Luxemburg, Skojan, Arad etc. Orașul din visul meu e întotdeauna unul uriaș, din petice de orașe, cu munte și mare, fără granițe, în care merg repede, repede. Nu știu de unde-am plecat și nici unde trebuie s-ajung. Dar trebuie s-ajung undeva. Merg de parcă aș domoli o sete. Cumplită sete. Atroce.

Aici, la Berlin, nu trebuie să ajung nicăieri. Înainte prin conexiuni. Cu cît cîștig mai mult spațiu, cu atît pierd mai mult timp. Timpul pierdut are valoare. Cînd cîștigi, trebuie să știi ce pierzi. Cînd pierzi, trebuie să știi ce cîștigi. Cîștig, pierdere – în afara oricărui joc tribal.

Mai tîrziu (2003) citesc într-un text al lui Bernhard Schlink: „Odată cu primul cunoscut recent, un oraș nou descoperit începe să-ți devină familiar”. Prima mea cunoștință la Berlin, în 2002, a fost Hans cel cu îngerăș la gît, a doua, un băiat mongoloid. Mi se adresa în metrou, eu cred acum că el cerea ajutor.

Umblu haihui (de unde vine cuvîntul ăsta? unii zic că din maghiară, alții din turcă – dar ne amintim că turcii au ajuns pînă la Budapesta și Viena!). Haihui, cu T.S. Eliot după mine, care îmi spune: „Signs are taken for wonders.” „We would see a sign.” Aflu că Heine nu s-a simțit prea bine aici. Nici Nabokov. Nici Robert Creeley. Nici Dubravka Ugrešić, nici prietenul ei, care spunea că tristețea vine, la Berlin, din beton, din caldarîm. Cît caldarîm și cît beton la Berlin! Tarkovski simțea tristețea orașului cu pielea, așa zicea el, „cu pielea”, n-a rămas aici, a stat doar un an. Se ducea la Dhalem. La Dhalem se duc cei însingurați, nu doar turiștii. Și eu am fost.

Privesc Berlinul fără nici un gînd. Nu simt nimic pentru el. Olga, scriitoarea poloneză, îmi va spune că ea se simte ca un pește în apă. Și eu, la fel de mută ca peștele! Unde e Oceanul? Mon frère, l’océan? „*Vieil océan, tu es le symbole de l’identité: toujours égal à toi-même. Tu ne varies pas d’une manière essentielle, et, si tes vagues sont quelque part en furie, plus loin, dans quelque autre zone, elles sont dans le calme le plus complet.*”. Așa scria băiatul din Montevideo, Isidore Ducasse. Fiecare se scaldă în alte ape. Peștele mut vrea în *Vieil Océan*.

David a venit din România. Ce bine! O să rîdem și la Berlin, ca la București. Mergem la mama naibii să-și ia un laptop nou. Bem cafea la Cafe M. – stranie, cu scaunele întoarse spre interior – tipi care n-au chef să se uite în afară, ci unii la alții, unii prin alții, de fapt. Apoi o luăm spre Biblioteca cea mare unde el obișnuiește să vină și să-și scrie romanul (ce idee, să scrii la bibliotecă!). Aș putea să plec acasă, în Charlottenburg, dar găsesc, printre puținele cărți din rafturi (restul sînt cataloage, nu mai știu, iar volumele toate în depozit), una de Ezra Pound. David scrie la roman, eu citesc scrisorile lui Pound. În cea către Henriette Monroe îi pune următoarea întrebare: „Are you for American poetry or for poetry?”. Și, mai departe: „Poetry must be as well written as prose.”. Și „Language is made out of concrete things. General expressions in non-concrete terms are laziness”. Către mama lui: „Impossible to get any writing done here. Atmosphere too literary. [...] “Kreators” all in one ancient cottage is a bit thick”. Lui taică-său, Homer, îi scrie că a terminat *Patria mia*.

Berlin. Atmosferă prea literară. „Kreators”... *Autorenlesung*-uri și întîlniri și zeci de scriitori de pretutindeni, bursieri *and so on*. Și eu, obligată să vorbesc (adică nu e încotro), într-o sală trilingvă, despre *patria mia*.

Lucea Padulescu 2007

Toiagul lui Moise IV